

Podstawy pragmatyki. Teoria aktów mowy

Anna Kozłowska

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

- 1 Pojęcie pragmatyki i jej zagadnienia
- 2 Teoria aktów mowy Johna L. Austina
- 3 Klasyfikacja Johna R. Searle'a
- 4 Współczesne problemy opisu aktów mowy

Miejsce pragmatyki w obrębie semiotyki

CHARLES MORRIS
(1903-1979)

SEMANTYKA –

bada relacje między znakiem
a rzeczywistością.

PRAGMATYKA –

bada relacje między znakiem
a odbiorcą.

SYNTAKTYKA –

bada relacje między znakami.

Pojęcie pragmatyki lingwistycznej

Pragmatyka lingwistyczna –

dział językoznawstwa badający mechanizmy posługiwania się mową: w szczególności rozumienie i interpretowanie wypowiedzi oraz mechanizmy niejawnego przekazywania i uzyskiwania informacji.

Najważniejsze zagadnienia pragmatyczne

1. Akty mowy.
2. Implikatury.
3. Etykieta językowa.
4. Teoria relewancji.
5. Presupozycje.
6. Wyrażenia okazjonalne (np. zaimki).

Pierwsza wersja teorii Johna L. Austina – teoria performatywów

PERFORMATYWY – wypowiedzi sprawcze, niepodlegające ocenie prawdziwościowej

KONSTATACJE – wypowiedzi podlegające kryterium prawdziwości

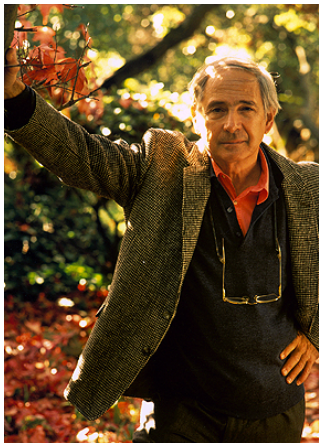
Druga wersja teorii Austina – trzy aspekty aktu mowy

LOKUCJA – tworzenie wyrażenia o treści wynikającej z systemu języka.

ILLOKUCJA – intencje mówiącego.

PERLOKUCJA – rezultaty mentalne.

Klasyfikacja aktów mowy Johna R. Searle'a

- ASERCJE
- DYREKTYWY
- KOMISYWY
- EKSPRESYWY
- DEKLARATYWY

Kryteria klasyfikacji

1. Cel komunikacyjny.
2. Ukierunkowanie aktu mowy – stosunek między aktem mowy a światem.
3. Stan psychiczny nadawcy wyrażony w akcie mowy.

Asercje – przykłady

Cel – prezentacja sądów.

- twierdzenie
- wnioskowanie
- odpowiedź na pytanie

Dyrektywy – przykłady

Cel – wpłynięcie na odbiorcę.

- rozkaz
- prośba
- rada

Komisyny – przykłady

Cel – podjęcie/niepodjęcie zobowiązania.

- obietnica
- odmowa
- przysięga

Ekspresywy – przykłady

Cel – wyrażenie stanów i ocen nadawcy.

- gratulacje
- kondolencje
- przeprosiny

Deklaratywy – przykłady

Cel – wywołanie określonych stanów rzeczy w danych stosunkach społecznych.

- mianowanie
- ogłoszenie
- powołanie na stanowisko

Akty mowy jako składnik kultury – „etnografia mówienia”

Różnice między aktami mowy obecnymi w różnych kulturach.

PRZYKŁAD: *offer* (eksplicacja Anny Wierzbickiej):

I think of something that could be good for you

I say: I will cause X to happen if you say you would want me to do it

I think that you may want it to happen

I don't know if you want it to happen

I say this because I want to cause you to know that I would cause it to happen if you said that you wanted it to happen

I assume that you will say if you want it to happen.

Akty mowy jako składnik kultury cd.

Akty mowy charakterystyczne jedynie dla niektórych kultur.

PRZYKŁAD 1.: donos.

PRZYKŁAD 2.: rytualne obelgi.

PRZYKŁAD 3.: życzenia miłego dnia.

Problemy opisu aktów mowy

Natural Semantic Metalanguage Anny Wierzbickiej – narzędzie eksplikacji intencji nadawcy.

Próby eksplikacji semantyki czasowników performatywnych.

Próby opisu aktów mowy w kategoriach prototypu.

Problem językowych sposobów wyrażania aktów mowy.

Dziękuję za uwagę :)

Temat następnego wykładu:
BADANIE INTENCJI NADAWCY.
KONCEPCJA KOOPERACJI PAULA GRICE'A.
Zapraszam!